

Lögnerna gör Putin till pygmé

15 april 2022

[Ryssarna som hävdar att deras flaggskepp ”Moskva” i Svarta Havet råkade ut för en olycklig brand](#) eller Ukraina som påstår att de sköt det i sank?

I båda fallen är det en neslig skändlighet för krigsherren **Vladimir Putin**; antingen är jätten Goliat snöpt av David eller så har hans armé än en gång klantat sig.

”Det första offret i ett krig är sanningen”, lyder en sliten klyscha (inte desto mindre är den säkert sann).

Ändå skulle jag nog våga satsa en hundralapp på att de flesta av oss i det här läget, när ord står mot ord, väljer att tro på Ukrainas president **Volodymyr Zelenskyj** och inte Putin.

Det beror säkert till dels på den massiva sympati vi känner för ett land som bombas sönder och samman av en aggressiv grannstat.

Men också på att Putin, i varje ny fas i detta fasansfulla krig, valt att blåljuga när sanning (eller åtminstone halvsanning eller en förskönande eufemism) kunde ha varit ett alternativ.

- Från början skulle han inte invadera Ukraina, det skämtades stort om Västs konspirationsteorier i rysk statstelevision.
- När han väl invaderade så fick det inte kallas invasion eller ens krig. Påbud utgick att det bara var ”en militär operation”
- När media kunde visa massaker på civila offer hette det att det var Ukraina som tagit död på sina egna landsmän. Alternativt att skådespelare sminkats till att se blodiga och slagna ut eller agera lik på marken.
- Korridorer för att evakuera gamla, kvinnor och barn kunde inte användas eftersom ryssar, i strid mot givna löften, besköt dem som försökte fly.

Listan kan göras hur lång som helst, Putin står helt enkelt på ungefär samma nivå som USA:s tidigare president **Donald Trump** när det gäller trovärdighet och sanningsenlighet.

Allt förnekas. Putin låter ungefär som ligisterna som står för dödsskjutningarna här i Sverige och tas på bar gärning: ”Jag förnekar brott”.

Vilket naturligtvis gör att om Putin vid något senare tillfälle skulle råka tala sanning är det ingen som kommer att tro honom, utom kanske de ryssar som alltid bara matats med statsmedias lögn.

Kan det här vara den bra militär strategi? Jag ifrågasätter det, framför allt i de moderna tider vi lever i.

Samtidigt är jag inte så naiv att jag tror att krig kan drivas utan lögner, mörkläggnings och skenmanövrar. Krig är överhuvudtaget en vidrig verksamhet och angreppskrig kan aldrig föras med blanka vapen, avsett om angriparen heter USA, Ryssland, Iran eller Israel.

Uppsidan är naturligtvis att fienden kommer att vara förvirrad, att man oväntat kan slå till, att alla lömska strategier som hör till varje angreppskrig lättare kan lyckas.

Men måste man ljuga om allt hela tiden?

Minst tre allvarliga problem har krympt Putin från jätten Goliat till en pygmé i propagandakriget:

1. Putin har från början varit felinformerad om att kriget skulle bli en promenadseger och att Ryssland skulle hälsas som en befriare.
2. NATO har haft exceptionellt högkvalitativa interna källor som gjort att Putins lögner i förväg kunnat avslöjas och Ukraina hunnit förbereda sig.
3. Oberoende nyhetsmedia har funnits på plats och empiriskt, med bilder och vittnesmål, kunnat beslå Putin med lögn, inte minst när det gäller krigsbrotten om den urskillningslösa slakten på civila och massvåldtäkterna.

#

Jag tror att det aldrig tidigare i historien har funnits sådana förutsättningar att avslöja när en krigförande part blåljuger och jag undrar hur mycket den ryska eliten har tänkt på vad som kommer att hända sedan. Efteråt, när kriget tagit slut. Kommer det att dröja årtionden innan någon tror på vad ryska representanter säger? I FN? I förhandlingar om internationella handelsavtal? I överenskommelser om de globala miljöhoten?

Ett förtroende som tagit årtionden att bygga upp kan raseras på en dag, är en annan sliten klyscha (som inte desto mindre säkert är sann).

I min bransch finns en grundtes alla krishanterare, oavsett kvalitet och erfarenhet, alltid förfäktar gentemot sina kunder: "Ljug aldrig". Du behöver inte berätta hela sanningen, ja i vissa lägen till och med ingenting alls, men allt du säger ska vara sant.

Orsaken är inte främst moralisk, utan att förtroendet eroderas, vilket gör all framgångsrik krishantering omöjlig. Exempelen är otaliga på hur "krisungar" som lätt kunde låtit sig hanteras gått helt över styr på grund av lögner.

Men kanske krävs det demokratiska samhällen för att makthavare, såväl inom politik som näringsliv, ska vara mottagliga för denna sanning.

#

Jag glömmer aldrig när jag för många år sedan, i Svenska
Journalistförbundets regi, skulle hålla ett medieseminarium för ryska
kommunikationschefer om medielogik och nyhetsvärdering i en demokrati.

Jag hann inte långt innan tolken förmedlade en fråga från en av ryssarna:

”Varför ska vi ens behöva lyssna på det här? När vi behöver en journalist så
köper vi den bara.”

Paul Ronge

#

Pro-ryska användare på sociala medier har påstått att bilden på Olena Kurilo egentligen var en inhyrd skådespelerska. Foto: Wolfgang Schwan/Stella Pictures och Efrem Lukatsky/TT

#

#

Bild på hur ryska trupper hänger upp en flagga i Charkiv – togs 2014

Den 24 februari spreds en bild på Twitter som falskt påstods visa hur ryska trupper hänger upp en flagga på en myndighetsbyggnad i Charkiv i östra Ukraina. Men i själva verket togs bilden 2014 i samband med demonstrationer i staden.

Video när Volodymyr Zelenskyj skjuter är egentligen tv-serie

Ett [videoklipp](#) som har fått stor spridning är där Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj syns skjuta ihjäl en stor mängd människor i en parlamentsbyggnad. Det här påstås vara en film från hans valkampanj.

Men videon är i själva verket från tv-serien “Folkets tjänare”, där Zelenskyj hade huvudrollen. Dessutom publicerades videon 2017, över ett år innan Zelenskyj meddelade att han skulle kandidera.

Video på fallskärmsjägare är inte från [kriget i Ukraina](#)

På bland annat Twitter har det spridits en video som påstås föreställa en stor mängd fallskärmsjägare landa i Ukraina. Den turkiska faktakollssajten Dogrulukpayi har däremot kunnat bevisa att videon inte går att koppla till varken Ukraina eller Ryssland. Videon kommer från en rysk militärövning, och har enligt sajten spridits på ryska plattformar sedan åtminstone 2018.

Bild på människor som ber – är från 2019

En bild på en grupp personer som ser ut att be till gud i en park har spridits och har på flera håll påståtts vara från det pågående kriget i Ukraina. Men bilden har visat sig vara från åtminstone 2019.

Video sprids – är egentligen från tv-spel

Ett [videoklipp](#) påstås föreställa hur Ukraina försöker skjuta ned ryska flygplan och har fått stor spridning.

Men klippet är inte från Rysslands invasion att göra och är i själv verket från tv-spelet ARMA 3. Videoklipp från samma spel har exempelvis även spridits 2021, då med påståendet att den skulle vara från Israel-Palestina-konflikten.

<https://nyheter24.se/nyheter/1002190-falska-pastaenden-som-spridits-pa-internet-om-kriget-i-ukraina>